

ሓዋርያዊ መልእክቲ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ልዮን መበል 14

ብናይ ሓባር እምነት

ዝኸሪ መበል 1700 ዓመት ጉባኤ ኒቅያ

1. ክርስትያን ነቲ ብፍቕርን ብሓገዕን ዝተቐበልዎ ህያብ እናሓለዉን እናኣመሓለፉን፣ በቲ ናይ ሓባር እምነት ብስኒት ክጓዓዙ ዝተጸውዑ ኢዮም። እዚ ኣብቲ ኣብ ታሪኽ ክርስትና ንመጀመርያ ጊዜ ቅድሚ 1700 ዓመት ዝተኸየደ ኤኩሙኒካዊ ጉባኤ (ጠቕላሊ ጉባኤ) ኒቅያ ዝተኣወጀ ተኣምኖተ ሃይማኖት (ጸሎተ-ሃይማኖት) ተገሊጹ ኣሎ። “ብኢየሱስ ክርስቶስ ሓደ ጎይታና ወዲ ኣምላኽ ኣኣምን፣ . . . ምእንታና ምእንቲ ድኅነት ሰብ ካብ ሰማይ ዝወረደ”።

ኣብዚ ናብ ቱርኪ ሓዋርያዊ ጉዕዞ ክገብር ክሰናዶ ከሎኹ፣ እዚ መልእክቲ እዚ ነቲ ተኣምኖተ ሃይማኖት (ተኣምኖተ ሃይማኖት=ጸሎተ ሃይማኖት) ብውዕዕ መንፈስ ከተሓድስ ንመላእ ቤተክርስትያን ከተባብዕ ምደለኹ። እዚ ነባሪ ተኣምኖተ ሃይማኖት ንምእተ ዓመታት ናይ ክርስትያን ናይ ሓባር ርስቲ ኮይኑ ኣሎ። ኣብ ኩሉ ዘመን ከኣ ብሓድሽ ኣገባብ ክግለጽን ክፍለጥን ይግባእ። ምእንትዚ ዓለምለኽ ተዮሎጋዊ ኮሚሽን፣ ኣብ መበል 1700 ዓመት ዝኸሪ ጉባኤ ኒቅያ ‘ኢየሱስ ክርስቶስ ወዲ ኣምላኽ፣ መድኃኔ ዓለም ዝብል ኣገዳሲ ሰነድ ኣጽዲቐ ኣሎ። ነዚ ሰነድዚ ዝጠቅስ ዘሎኹ፣ ብዛዕባ ኣገዳስነትን ጥቕምን ጉባኤ ኒቅያ መጽናዕቲ ንምክያድ ጽቡቕ ፍልጠት ስለ ዘቕስም ኢዩ። እዚ ከኣ ብተዮሎጋውን ቤተክርስትያናውን መዳይ ጥራይ ዘይኮነ፣ ብባህላውን ማኅበራውን መዳይ ከይተረፈ ኢዩ።

2. “እዚ መጀመርያ ናይቲ ብዛዕባ ኢየሱስ ክርስቶስ ዝዛረብ ወንጌል ኢዩ”። ቅዱስ ማርቆስ፣ በዘን ቃላት እዚኣን ገቢሩ ወንጌሉ ይጅምር። ምሉእ መልእክቲ ናይቲ ወንጌል ከኣ ኢየሱስ ክርስቶስ መለኮታዊ ወዲ ኣምላኽ ከም ዝኾነ ጽሑፍ ኣበሉ የቕርበልና። ሓዋርያ ጳውሎስ እውን ከምኡ ብዛዕባቲ ምእንታና ሞይቱ ዝተንሥኣ (ሮሜ 1፡9 ረኣ) ወዱ ዝዛረብ ወንጌል ከበሥር ከም ዝተጸውዐ ይፈልጥ ኢዩ። ኢየሱስ ክርስቶስ ብርግጽ ናይቲ ብነብያት ዝተዋህበ ናይ ኣምላኽ ተስፋ “እው” ኢዩ (1ቆሮ.1፡19-20 ረኣ)። እቲ ብቕድሙ ኣምላኽ ዝነበረ ቃል፣ እቲ በኣኡ ኩሉ ዝኾነ፣ ብኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋ ለቢሱ ሰብ ኮነ፣ ኣብ ማእከልና (ምሳና) ነቢሩ”

(ዮሐ.1:14)። በአኡ አምላኽ ዓርክና ኮነ፣ ዝኾነ ንአኅዋትናን አኃትናን ዝገበርናዮ ከአ ነኡ ከም ዝገበርናዮ ኢዩ (ማቴ.25:40 ረአ)።

ኣብዚ ክርስቶስ ተስፋና ዝብል መሪሕ ሓሳብ ዝሓዘ ቅዱስ ዓመት፣ ናይቲ ብ 325 ተአምኖተ ሃይማኖት ኣብ ኢየሱስ ክርስቶስ ዝአወጀ ጉባኤ ኒቅያ መበል 1700 ዓመት እውን ምብዓልና መለኮታዊ ኃልዮት ኢዩ። እዚ ሕመረት እምነት ክርስትና ኢዩ። ሎሚ እውን ኣብ ናይ ሰናብቲ መሥዋዕተ ቅዳሴ ነቲ ንኩሎም ክርስትያን ሓደ ዚገብር (ዘኅብር) ናይ ኒቅያ-ቊስጥንጥንያ ጸሎተ ሃይማኖት ኢና ንደግም። ኣብዚ ብዙኅ ሻቕሎትን ፍርህን፣ ናይ ውግእን ሁከትን ስግኣት፣ ናይ ተፈጥሮ ሓደጋ፣ ዓቢይ ፍትሒ ምጉዳልን ኣድልዎን፣ ብሚልዮናት ዝቐጸሩ ኣኅዋትናን አኃትና ዘሳቂ ዘሎ ጽንኩር ግዜያት፣ እዚ ጸሎተ ሃይማኖት ተስፋ ይህበና።

3. ጊዜያት ጉባኤ ኒቅያ እዋን ሁከት ዝመልአ ኢዩ ነይሩ። እቲ ጉባኤ ብ325 ክጅምር ከሎ፣ እቲ ብሰንኪ ምስዳድ ክርስትያን ዝወረደ ቁስሊ ገና ውዑይ ነይሩ። እቲ ንጉሥ ቊስጥንጥንያን ንጉሥ ሮማን [ሃጻይ ቊስጥንጊኖስን፣ ሃጻይ ሊቺንዮስን] ዘውጽእዎ አዋጅ ሚላን [313] ናይ ሓደ ዘመን ሰላም ጸሓይ ከም ዝበረቐት ዘበሠረ ይመስል ነበረ። ኣብ ጽባሕ ናይ ደገ ስግኣታት ግን ኣብ ውሽጢ ቤተክርስትያን ክርክር (ግጭት) ተላዕለ።

ኣርዮስ ዝተባህለ ካህን እስክንድርያ፣ ኣብ ግብጺ ኢየሱስ በሓቂ ወዲ አምላኽ ኣይኮነን ክብል መሃር። ዋላ ልዕሊ ፍጡር እኳ እንተ ተሓስበ ናይ እቲ ኪብጻሕ ዘይከኣል አምላኽን ሰብን መንጎይና ተባሂሉ ይእመን ነበረ። ኣብ ርእሲ እዚ፣ እቲ ውሉድ ዘይህልወሉ ጊዜ ኪህሉ ኢዩ። እዚ ኣረአእያዚ ምስቲ ናይቲ ጊዜ ኣተሓሳስባ ዚሰማማዕ (ዚኸይድ) ስለ ዝነበረ የደናግር (ሓቂ ይመስል) ነይሩ ኢዩ።

አምላኽ ግና ንቤተክርስትያን ኣይኃድጋን ኢዩ። ንእምነት ዚምስክሩ ተባዓት ደቂተባዕትዮን ደቀአንስትዮን፣ ከምኡውን ንሕዝቡ ዚመርሑን መንገዲ ወንጌል ዘርእዩን ጓዕት ኩሉ ሳዕ የተንሥእ ኢዩ። ኣቡነ እስክንድር በዓል እስክንድርያ ትምህርቲ ኣርዮስ ምስ ቅዱስ መጽሓፍ ፈጺሙ ከምዘይሰማማዕ ተገንዘቡ። ኣርዮስ ዘይርዳእ ዘይምለስ ዘይዕረቕ ስለዝነበረ ንኣቡና ግብጽን ሊብያን ናብ ሲኖዶስ ጸውዕዎም። እቲ ሲኖዶስ ድማ ንትምህርቲ ኣርዮስ ኩነኖ። ድሕሪኡ ድማ ናብቶም ካልኣት ኣቡናት ምሥራቕ ዝርዝር ጸብጻብ ዝሓዘ መልእኽቲ

ሰደዱ። አብ ምዕራብ ቅድሚያ ኩሉ ስጉምት ዝወሰዱ ድማ እቶም ኣዚዮም ሀቡብ (ጸላዊ) ሰጳኛዊ ኣቡነ ሆስዩስ በዓል ኮርዶባ ኢዮም። ኣቡነ ሆሲዩስ ንጉሥ ማክሲሚያን ክርስትያን ከሳድድ ከሎ ነቕ ዘይብል ጽንዓት ሃይማኖት ኣመስኪሮም ስለዝነበሩ፣ ጳጳስ ሮማ ኣቡነ ሲልቨስተር የኣምንዎም ነበሩ።

እንተኾነ ተኸተልቲ ኣርዮስ ድማ ብሓንሳብ ሓቢሮም ተላዕሉ። ኣዚ ድማ ኣብቲ ቀዳማይ መዋዕል ቤተክርስትያን እቲ ዝዓበዩ ቅልውላው ኢዮ። እቲ ክርክር ዘልዓለ ነኣሹቱ ነገራት ኣይነበረን። እንታይ ደኣ ንመንነት ክርስትና፣ ማለት ነቲ ኢዮሱስ ኣብ ሃገሪ ቂሣርያ ናይ ፊሊጶስ 'ንሰኻትኩም'ከ መን ትብሉኒ።' (ማቴ.16: 15) ክብል ዝሓተቶም ወጣሪ ሕቶ ዚርኢ ኢዮ።

4. እቲ ክርክር እናገደደ ምስ ከደ፣ ንጉሥ ቊስጥንጢኖስ ኅብረት/ሓድነት ቤተክርስትያን ጥራሕ ዘይኮነስ፣ እቲ መንግሥቲ ንባዕሉ ኣብ ሓደጋ ከም ዝወደቐ ተገንዘብ። ምእንትዚ ኅብረት ንምምላስ ዝዓለመ ኤኩሙኒካዊ -ኩላዊ- ጉባኤ ኣብ ኒቅያ ክካየድ ጳጳሳት ጸውዑ። ነቲ 'ሲኖዶስ 318 ኣበው' ዝተሰምየ ሲኖዶስ ድማ ቊስጥንጢኖስ ባዕሉ መርሖ። ናይቶም ዝተጋብኡ ጳጳሳት ብዝኒ ድማ ተራእዩ ዘይፈልጥ ነበረ። ገሊኦም እሞ ናይቲ ሃይማኖት ክርስትና ኪሰደድ ከሎ ዝወረደም ሥቓይ (ዝተመቐሕዎ) ገና ዘይሓወዩ ቊስሊ ዝነበሮም ኢዮም። ሓደ ሓሙሽተ ጥራሕ ካብ ምዕራብ ዝመጽኡ እንኪኾኑ፣ ዝበዝኑ ካብ ምሥራቕ ዝመጹ ኢዮም። ርኣስ ሊቃነ ጳጳሳት ሲልቨስተር ድማ እቲ መዝነት፣ ነቶም ናይ ምምራሕ ተዮሎጋዊ ብቕዓት ዝነበሮም ኣቡነ ሆስዩስ በዓል ኮርዶባ ሃብዎም፣ ክልተ ካህናት ድማ ናብቲ ጉባኤ ለኣኹ።

5. ከምቲ ኣብ ጥምቀት ዝግለጽ፣ ከምቲ ኢዮሱስ 'እምበኣ ኪዱ እሞ ንኹሎም ኣሕዛብ ብስም ኣብን ወልድን መንፈስቅዱስን እናኣጠመቐኻም'ከም ደቀመዛሙርተይ ግበርዎም' ዚብል ትእዛዝ ዝሃበም፣ እቶም ኣበው ሲኖዶስ ንቅዱስ መጽሓፍን ንቅዱስ ትውፊትን ዘለዎም ተኣማንነት ገለጹ። ኣብ ምዕራብ ግና እንተላይ ናይ ሓዋርያት ጸሎተ ሃይማኖት ዝተፈላለዩ ተኣምኖተ ሃይማኖት ድሮ ነይሩ እዩ። ኣብ ምሥራቕውን ብኣሠራርዓኡ ዝመሳሰል ብዙኅ ናይ ጥምቀት ተኣምኖተ ሃይማኖት ነይሩ ኢዩ። እቲ ዝጥቀሙሉ ዝነበሩ ቋንቋ ከኣ ምሁራት ጥራሕ ዝርድእዎ፣ ካልእ ግን ንኸርድኦ ጽንኩር ኣይነበረን። ድሒሩ ከም ዝተረጋገጸ ቀሊል፣ ገፈፍቲ ዓሣ ባሕሪ ገሊላ ዚርድእዎ ኢዮ። በዚ መንጽር ዚ ናይ

ኒቅያ ጸሎተ ሃይማኖት በዚ ዝኸተል ተአምኖተ ሃይማኖት ይጅምር፡- “. . . ዝርአን ዘይርአን ዝፈጠረ፣ ብሓደ እግዚአብሔር ኣብ ኣአምን።” ኣበው ሲኖዶስ ኣብቲ ሓደ ኣምላኽ ዘለዎም እምነት በዚ መንገድ ዝገለጹ። እዚ ነጥቢ ዘኣብቲ ጉባኤ ዘየከራኸረ ኢዩ። እቲ ዜከራኸረስ ካልኣይ ኣንቀጽ ኢዩ። ንሱ እውን ኣብ ቋንቋ ቅዱስ መጽሓፍን ኣብ ሓደ ጉይታ ኢየሱስ ክርስቶስ ወዲ ኣምላኽ ተአምኖተ ሃይማኖት መሠረት ዝገበረ ኢዩ። እቲ ክርክር ከኣ ካብቲ “ወዲ ኣምላኽ” ብኸመይ ክንርድኦን፣ ምስቲ ቅዱስ መጽሓፍ ‘ኣምላኽ ሓደ ኢዩ’ ዝብልና ኪተግረቕ ኣለዎን ዝብል ኣርዮስ ዘልግሎ ሕቶ ዝተበገሰ ኢዩ። ምእንት ዚናይቲ ጉባኤ ዕላማ ከም “ወዲ ኣምላኽ” እብ ኢየሱስ እምነት ነቲ ቅነዕ ተርጉሙ ንምግላጽ ኢዩ።

ኣበው ሲኖዶስ ኢየሱስ ወዲ ኣምላኽ ከም ዝኾነ፣ እምነቶም ከምዚ ዝሰዕብ ገለጹ፡- “ከምቲ ምስ ኣቦ ህልው ዝኾነ፣ . . . ዝተወልደ እምበር ዘይተፈጥረ፣ ብመለኮቱ ምስ ኣቦ ትኽክል ዝኾነ”፣ ናይ እምነት ሓቂ ንምግላጽ እቲ ጉባኤ ኣብ ቅዱስ መጽሓፍ ዘየለ ክልተ ቃል ተጠቀመ - “ህላዌ”፣ “ትኽክል ዝኾነ” ዚብል። ናይቲ ጉባኤ ኣተና ግን፣ ነቲ ናይ ቅዱስ መጽሓፍ ሓቂ (ቅዱስ መጽሓፍ ሓቂ) ብናይ ግሪኽ ፍልስፍና ንምትካእ ኣይኮነን። እቲ ጉባኤ ነዚ ቃላት እዚ ዝተጠቐመ ቅዱስ መጽሓፍ እምነት ንምንጻርን ንምብራህን፣ ካብቲ ኣዚዩ ብባህሊ፣ ፍልስፍናን ቋንቋን ግሪኽ (Hellenism) ዝተጸልወ ናይ ኣርዮስ ስሕተት (ጌጋ) ንምሕላው ኢዩ። ስለዚ እቲ ንትምህርቲ ቅዱስ መጽሓፍ ብግሪኻዊ ጽልዋ ተወሪሱ ዝብል ክሲ ነቲ ናይ ኣርዮስን ተኸተልቱን ጊጉይ ኣንቀጽ እምነት ደኣ እምበር ንኣበው ኒቅያ ዝምልከት ኣይኮነን።

ኣበው ኒቅያ ኣብቲ ንቅዱስ መጽሓፍ ሓደ ኣምላኽን፣ ነቲ ኢየሱስ ብሓቂ ሥጋ ምልባሱን እሙናት ኣብ ዘሕለፍዎ ውሳኔ ጽኑዓት ነበሩ። እቲ ሓደ ሓቂይ ኣምላኽ ብናይ ሰብ ክኣለትን ፍልጠትን ዘይብጻሕ፣ ካብና ርሑቕ ከም ዘይኮነስ፣ ከም ዝቐርበናን ምሳና ክራኸብ ብኢየሱስ ክርስቶስ ከም ዝመጽኦን ዳግማይ ኪምስክሩ ኢዮም ደልዮም።

- 6. በቲ ሕዝብ እግዚአብሔር ዝለመዶ ናይ ቅዱስ መጽሓፍን ናይ ሊጡርግያን ቀሊል ቋንቋ መልእኽቱ ምእንቲ ከመሓላልፍ፣ ካብቲ ናይ ጥምቀት ተአምኖተ ሃይማኖት ገለ መግለጺታት ኣኣትዮም (ተጠቐሞም) ኢዮም። “ንሱ ብርሃን ካብ ብርሃን፣ ኡነተይና ኣምላኽ ካብ ኡነተይና ኣምላኽ”። እቲ ጉባኤ “ኣምላኽ ብርሃን ኢዩ”

(1ዮሐ.1:3, ዮሐ.1:4-5 ረአ) ዚብል ናይ ብርሃን ቅዱስ መጽሓፍ መግለጺ ኢዩ ተጠቒመ። ከምቲ ብርሃን ከይጐደለ ጩራኡ ዝፍኑ፣ ወልድ ከአ ናይ ክብሪ ኣምላኽ ነጸብራቕን፡ ናይ ህላውኡ ባህርይን (ዕብ.1:3, 2ቆሮ.4:4) ኢዩ። እቲ ሥጋ ዝለበሰ ወዲ ኣምላኽ ኢየሱስ እምበኣር ብርሃን ዓለምን ብርሃን ሕይወትን (ናይ ዓለምን ሕይወትን ብርሃን) ኢዩ (ዮሐ.8:12 ረአ)። ንሕና እውን ብርሃን ዓለም ምእንቲ ክንከውን (ማቴ.5:14 ረአ) ብጥምቀት ኣዕይንቲ ልቦናና ይኸፈት (ይበርህ) (ኤፌ.1:18 ረአ)።

ኣብ ርእሲ እዚ ወልድ “ኡነተይና ኣምላኽ ካብ ኡነተይና ኣምላኽ” ከም ዝኾነ ይእመን። ኣብ ብዙሃ ቦታ፡ ቅዱስ መጽሓፍ፡ ነቶም ሕይወት ኣልቦ ኣማልኽቲ ካብቲ ኡነተይና ኣምላኽ ይፈልዮም። ኡነተይና ኣምላኽ እቲ ኣብ ታሪኽ ድኅነት ዚዛረብን ዚዓይን ኢዩ። ንሱ ኣምላኽ ኣብርሃም፡ ኣምላኽ ይሰሓቅ፡ ኣምላኽ ያዕቆብ፣ ኣብታ ከይነደደት ሃልሃል ዝበለት ቁጥቂጥ (ዘጸ.3:14 ረአ) ንሙሴ ርእሱ ዝገለጸሉ፣ ውድቀት ሕዝቢ ዝርኢ፡ ኣውያቶም ዝሰምዕ፡ ኣብቲ ምድረበዳ ብዓንዲ ሓዊ ዝመርሖምን ዘሰነዮምን ኣምላኽ (ዘጸ.13:21 ረአ)፣ ብድምጺ ነጐዳ ዝተዛረበም (ዘዳ.5:26ረአ) ዝራኅራኃሎም (ሆሴ.11:8-9ረአ) ኣምላኽ ኢዩ። ክርስቲያን እምበኣር ካብቶም ሕይወት ኣልቦ ኣማልኽቲ ናብቲ ሕያውን ኡነተይናን ኣምላኽ ኪምለሱ (ግ.ሐ.12:25, 1ተሰ.1:9ረአ) ዝተጸውዑ ኢዮም። በዚ ምኽንያት ኢዩ ቅዱስ ጴጥሮስ ኣብ ሃገረ ቂሳርያ ናይ ፊልጶስ “ንስኻ ክርስቶስ ወዲ ሕያው ኣምላኽ ኢኻ” (ማቴ.16:16) ኢሉ ዝመለሰሉ።

7. ጉባኤ ኒቅያ ፍልስፍናዊ ሥነ-ሓሳብ ኣይኮነን ቀሚሩ (ኣምጺኡ)። ኣብቲ ብኢየሱስ ክርስቶስ ዘድኃነና ኣምላኽ ኢዩ እምነት ገሊጹ። ጉባኤ ኒቅያ ብዛዕባቲ ሕይወት ብምልኣት ክንረኽባ (ዮሐ.10:10 ረአ) ዚደሊ ኣምላኽ ኢዩ። ምእንት ዚ ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ ቦቲ ናይ ጥምቀት ተኣምኖተ ሃይማኖት ይቕጽል፡- “ምእንታና ምእንቲ ድኅነት ሰብ. . ካብ ሰማይ ዝወረደ. . ሰብ ኮነ. . ተሣቕየ፡ ሞተ . . . ብሣልሳይ መዓልቲ ካብ ሞት ተንሥኡ. . ናብ ሰማይ ዓረገ. . ሕያዋንን ሙታንን ኪፈርድ. . እንደገና ኪመጽእ ኢዩ።” እቲ ናይ ሲኖዶስ ተኣምኖተ ሃይማኖት ኣብ ክርስቶስ እምበኣር ኣብ ታሪኽ ድኅነት (ኣብ መንጎ ፈጣርን ፍጡራትን) ዝተመሥረተ ኢዩ።

እቲ ከም ዲያቆን ኣቡነ እስክንድር ኣብቲ ጉባኤ ዝተሳተፈን፡ ደሓር ድማ ጳጳስ እስክንድርያ ዝኾነን፡ ብዛዕባ ናይ ኒቅያ ጸሎተ ሃይማኖት ጽቡቕ ገቢሩ ኣስተምሂሩ

ኢዩ። ከምዚ ክብል ድማ ጸሓፊ፡- “እቲ ካብ ሰማይ ዝወረደ ወዲ ኣምላኽ ደቂ ኣምላኽ ገበረና፤ ሰብ ብምዃን ንወድሰብ ኣድኃነ፤ ንሱ እምበኣር ሰብ ነይሩ ኣምላኽ ዝኾነ ኣይኮነን፤ ኣምላኽ ከሎ ምእንቲ ከድኅነና ሰብ ኮነ።” እዚ ክኸውን ዚከኣል ወልድ (ውሉድ) ኡነተይና ኣምላኽ እንተኾይኑ ጥራሕ ኢዩ። መዋቲ ሰብ ኪገብሮ ዘይከኣሎ፤ ንሞት ስዒሩ ኣድኃነን፤ ከምኡ ኪገብር ዝኸእል ኣምላኽ ጥራሕ ኢዩ። ብሓርነት ምእንቲ ክንነብር (ገላ.5:12ኦ) ብወዱ ሰብ ብምዃን ሓራ ኣውጽኣና።

እቲ ኣብ ናይ ኒቅያ ጸሎተ ሃይማኖት “ካብ ሰማይ ወረደ” ዚብል ሓረግ ከነስተውዕለሉ ጽቡቕ ኢዩ። ቅዱስ ጳውሎስ ነዚ ምንቅስቃስ እዚ ብኸቢድ ቃላት ይገልጹ፡- ክርስቶስ “ርእሱ ኣድከዩ፤ መልክዕ ባርሃ ሓዘ፤ ብመልክዕ ሰብ ተወልድ” (ፊል.2:7)። ኣብ መቐድም ወንጌል ዮሐንስ ድማ “እቲ ቃል ሥጋ ለቢሱ ሰብ ኮነ፤ ምሳና ድማ ነበረ” (ዮሐ.1:14)። መልኸቲ ናብ ዕብራውያን ድማ “ከማና ብኹሉ ተፈተነ፤ ግናኽ ኃጢአት ኣይገበረን፤ ስለዚ ብድኻምና ክድንግጸልና ዘይከእል ሊቀካህናት ኣይኮነን” (ዕብ.4:15)። ኣብ ድሮ ሞቱ ከም ባርያ ርእሱ ትሕት ኣበለ፡ እግሪ ኣርድእቱ ድማ ሓጸበ (ዮሐ.16:1-17ረኦ)። ሓዋርያ ቶማስ ድማ ኣብ ናይቲ ካብ ሞት ዝተንሥኦ ጉይታ ዝኹሰለ ጉድኒ ኢቱ ምስ ኣእተወ ኢዩ፤ “ጉይታይን ኣምላኽይን” (ዮሐ.20:28) ኪብል ዝተረኸበ።

ሥጋ ስለ ዝለበሰ፡ ንጉይታ ሎሚ ኣብቶም ኣብ ጸገም ዝርከቡ ኣኅዋትናን ኣኃትናን ንረኸቦ ኣሎና። “ንኣዶ ካብዘም ዚነኣሱ ኣኅዋተይ ዝገበርኩምዎ፤ ነኣይ ከም ዝገበርኩምዎ ቡሓቂ እብለኩም ኣሎኹ” (ማቴ.25:40)። ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ፡ ነኣና ቀረባና፡ ኣብዚ ዓለም ዋላ ኣብቲ ጸልማት ምድሪ ከይተረፈ ኣብ ጉዕዞና ዜሰንዩና እምበር፤ ካባና ርሑቕ፡ ብሰብ ዘይብጻሕ፡ ኣብ ዝላእ ርእሱ ዝተዓጸወ፡ ዘይንቀሳቐስ ኣምላኽ ኣይምሃረናን፡ ኣይገለጸልናን። ዕቤቱ ከኣ፡ ኣብቶም ዝነኣሱን ድኻታትን ኣኅዋትና ዓርክና ምእንቲ ኪኸውን እቲ መወዳእታ ዘይብሉ ክብሩ ሓዲጉ ርእሱ ትሕት ምስ ኣበለ ኢዩ ተገሊጹ። እዚ ከኣ ነቲ ብዛዕባ ኣምላኽ ዝነበረ ኣረማናውን ፍልስፍናውን ኣተሓሳስባ ለወጦ።

ካብ ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ ሎሚ ነኣና ዝተገልጸልና ካልእ ቃል (ሓረግ) እውን ኣሎ። እቲ “ሥጋ ለቢሱ” ዚብል ቅዱስ መጽሓፍ መግለጺ ድሕሪ “ሥጋ ለበሰ” “ሰብ” ዚብል ቃል ስለ ዝወሰኸ ብሩህ ኮይኑ ኢዩ። ጉባኤ ኒቅያ ካብቲ ኣምላኽ ክእለትን ናጻ ድላይን ዝተዓደለ ሰብኣዊ ኅሊና ዘይኮነስ፤ ከም ላዕለዋይ ሸፋን

ጥራይ ኢይ ሥጋ ለቢሱ ዚብል ስሕተት ኣንቀጻ ሃይማኖት (ትምህርተ ሃይማኖት) ዝሓለፈ ርዕይ ኣይብሉ። እኳ ደኣ ነቲ ጉባኤ ኬልቁዶን (451) ኣምላኽ ብክርስቶስ ሰብ ኮይኑ፡ ንሰብ ብነፍስን ሥጋን ኣድኃኖ ኪብል ዝኣወጀ ከረጋግጾ ጸዓረ። ቅዱስ ኣትናቴዎስ ድማ ሰብ ምእንቲ ክድኅን ወዲ ኣምላኽ ሰብ ከም ዝኾነ ይገልጸልና። እዚ ናይ መለኮታዊ ግልጽት ዘብራህርህ መረዳእታ ቅዱስ ኢረኒዩስ በዓል ልዮንን፡ ኣሪገንስን (Origen) ዘሰናደውዎ እንኪኸውን፡ ምስቲ ዓቢይ ሃብቲ ምሥራቓዊ መንፈሳውነት ድማ ዝያዳ ማዕበለ።

መለኮታውነት ምስቲ ሰብ ባዕሉ ይድኅን ዝብል ምትእስሳር ዘይብሉን፣ እኳ ደኣ ካቲ ኣብ ቀዳሞት ወለድና ዝነበረ ከም ኣምላኽ ክትከውን ናይ ምድላይ ፈተና (ዘፍ.3፡5ረአ) ይሕልወና። እቲ ክርስቶስ ብባሕርይኡ ዝኾነ፣ ንሕና ከኣ ብጸጋ ንኾና። ብሰራሕ ድኅነት ክብሪ ወዲ ሰብ ጥራሕ ኣይኮነን ከም ምስሉ ክኸውን ኣሓዲሱ። እቲ ብዕጹብ ድንቁ ዝኾነ ኣገባብ ዝፈጠረና፡ ሎሚውን ብዘደንቕ ኣገባብ ናይ መለኮታዊ ባሕርይኡ ተሳተፍቲ ገበረና (2ጴጥ.1፡14)።

8. ከምቲ ድሮ ዝበልናዮ፣ ጉባኤ ኒቅያ ንትምህርቲ ኣርዮስ ኣግሂዱ ነጺግዎ ኢዩ። እንተኾነ ኣርዮስን ሰዓብቱን ተስፋ ቐቢጾም ደው ኣይበሉን። ንጉሥ ቊስጥንጢኖስን ተካእቱን ከይተረፉ ምስ ኣርዮሳውያን ወገኑ። እቲ ኅቡረ-ህላዌ (ብመለኮቱ ምስ ኣብ ትኽክል) ዚብል ሓረግ ንኒቅያውያንን ጸረ-ኒቅያውያንን እቲ ቀንዲ ዘከራኸረን፣ ካልእ ዓቢይ ግጭት ዘለዓዓለን ኮነ። ቅዱስ ባስልዮስ በዓል ቂሣርያ ድማ ነቲ ዚፈላለ ዝነበረ ምድንጋር፣ ምስ ብርቱዕ ማዕበል ኣብ ዘሎ ብለይቲ ዚካየድ ናይ ባሕሪ ውግእ ኣመሳሰሎ(መሰሎ)። ቅዱስ ሂላሪ ድማ እውን ዘይከም (ተጻይ) ብዙኃት ኣርዮሳውያን ጳጳሳት፣ ነቲ ቅኑዕ እምነት ምእመናን ከምዚ ዝስዕብ እናበለ መስከረሉ፡- " ኣእዛን ሕዝቢ፣ ካብ ልቢ ካህናት ንላዕሊ ቅዱስ ኢዩ።"

ቅዱስ ኣትናቴዎስ በቲ ነቕ ዘይብል እምነቱ ናይ ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ ጽኑዕ መሠረት ኮነ። ካብ ኅብረት ጉባኤ እስክንድርያ እኳ ኃሙሽተ ጊዜ እንተተሰገጡ፡ ከሉ ጊዜ ከም ጳጳስ መጠን ይመጽእ ነበረ። ዋላ ኣብ ስደት ከሎ፣ ብጽሑፋቱን መልእኽታቱን ንሕዝብ እግዚአብሔር ካብ ምምራሕ ኣየቋረጸን (ምምራሕ ቀጸለ)። ልክዕ ከም ሙሴ፡ ኣትናቴዎስ ኣብታ ናይ ቤተክርስቲያን ሰላም ምድረ ተስፋ ኪኣቱ ኣይከአለን። እዚ ጸጋ እዚ ንሓዲስ ወለዶ ተዓቕረ። ኣብ ገለ ቦታታት ከኣ "መንእሰያት ኒቅያ" ብዚብል ስም ይፍለጥ ነበረ። ኣብ ምሥራቕ እዚ ወለዶ

እዚ፡ ነቶም ብ 'አበው ቀጳዶቅያ' ዝፍለጡ ዝነበሩ ሠለስተ ቀንዲ ተዮሎጋውያን [ማእምራን ሥነ-መለኮት] - ደሓር "ዓቢይ" ዚብል ስም ዝተዋህቦ ባስልዮስ በዓል ቂሃርያ (c. 330-379)፡ ቅዱስ ጎርጎርዮስ በዓል ኑሲስ (335-394) ቅዱስ ጎርጎርዮስ በዓል እንዚናዙ (329/330-390) ዝሓቑፈ ኢዩ። ኣብ ምዕራብ ከአ ቅዱስ ሂላሪ በዓል ፖይቴ (315-367)፡ ተማሃራዩ ቅዱስ ማርቲን በዓል ቱረ (316-397)፡ ልዕሊ ኩሉ ከአ ቅዱስ ኣብምሮዝዮስ በዓል ሚላኖ ከምኡውን ቅዱስ ኣጎሰጢኖስ በዓል ሂፖ (354-430) ዝርከብዎም ህቡባት ማእምራን ሥነ-መለኮት ነበሩ።

ናይዘም ሠለስተ አበው ቀጳዶቅያ ፍሉይ ትሩፋት፡ ኣብ ኣምላኽ ኅብረትን ሥላሴን ፈጺሙ ከም ዘይጋጮ (ሓድነትን ሠለስትነትን ኣምላኽ ነሓድሕዱ ከም ዘይጸረር) ብምንጻር፡ ነቲ ናይ ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ ኣዋጅ ኣንቀጽ እምነት ኣብ መፈጸምታ ምብጽሖም ኢዩ። እዚ ምዕባሌ እዚ ኣብ ቀዳማይ ጉባኤ ቊስጥንጥንያ (381) ብዛዕባ መንፈስ ቅዱስ ኣንቀጽ እምነት ኪእወጅ መንገዲ ዝኸፈተ ኢዩ። ምእንት'ዚ እቲ ጸሎተ ሃይማኖት "ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ-ወዘቊስጥንጥንያ" ዝብል ስም ወሰደ። ሎሚ ከአ ካብ ኣብን ወልድን ብዝሠረፀ፡ ጐይታን ወሃብ ሕይወትን መንፈስ ቅዱስ ኣኣምን፡ ብኣፍ ነቢያት ዝተናገረ፡ ነኣኡውን ምስ ኣብን ወልድን ንሰግደሉን ነመስግኖን" ይብል። ኣብ ጉባኤ ኬልቄዶን (451)፡ እቲ ጉባኤ ቊስጥንጥንያ ከም ኤኩመኒካዊ ኅብረት ተፈልጠ፡ ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ ድማ ኣብ ዓለም ምሉእ ዚቕይድ ክኸውን ተኣወጀ። ምእንት'ዚ ኣብ መንጎ ምሥራቕን ምዕራብን ማእለር ኅብረት ኮነ። ኣብተን ኣብ መበል 16 ምእተ-ዓመት ተሓድሶ ምስ ተላዕለ ዝተወልዳ ማኅበራት ቤተክርስቲያን እውን ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ ተዓቂቡ ኢዩ። ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ እምበኣር ናይ ኩሎም ክርስትያን ተኣምኖተ ሃይማኖት ኢዩ።

9. እቲ ምስ ቅዱስ መጽሓፍ ጀሚሩ ናብ ተኣምኖተ ሃይማኖት (ጸሎተ ሃይማኖት) ዘኒቅያ ዘብጽሖ ጉዕዞ፡ እብ ቊስጥንጥንያን ኬልቄዶንን ብተኸታታሊ ተቐባልነት ረኸበ፡ ኣብ መበል 16ን መበል 21ን ምእተ ዓመታት ድማ ነዊሕን ጽኑዕን መግለጺ እምነት ኮነ። ከም ደቀመዛሙርቲ ኢየሱስ ክርስቶስ መጠን፡ ኩልና "ብስም ኣብን ወልድን መንፈስ ቅዱስን" ኢና ተጠሚቕና፡ ኣብ ግንባርና ትእምርተ መስቀል ይግበረልና እም ንባረኽ ከኣ። ኩሉ ጸሎት ሰዓታት "ስብሓት ንኣብን ንወልድን ንመንፈስ ቅዱስ" እናበልና ንውድኣ። ክልቲኡ ሊጡርግያን (ግብረ ኣምልኾን)

ክርስቲያናዊ ሕይወትን እምበክር ኣብ ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ-ቊስጥንጥንያ ዝተሰረተ ኢዩ። ንእምነትና ብሕይወትና ምእንቲ ክንምስክሮ፣ እቲ ብኣፍና እንደግሞ ጸሎተ ሃይማኖት ካብ ልብና ዝወጽኦ ክኸውን ኣለዎ። እምበክር ሎሚኸ ንጸሎተ ሃይማኖት ምላሽና ከመይ ኢዩ፣ ንናይ ሎሚ ኰነታትና ዚጸልዎ ዘሎ ኮይኑ ይሰማዓና፣ እቲ ሰንበት ሰንበት እንብሎ፣ ይርድኣና ዶ፣ ንነብሮ ዶ (ተረዲኡና ዶ ንነብሮ)፣ እዚ ቃላት እዚ ኣብ ሕይወትና እንታይ ትርጉም ኣለዎ፣ ዚብል ሕቶ ንገዛእ ርእስና ክንሓትት ኣለዎና።

10. ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ ኣብቲ ሰማይን ምድርን ዝፈጠረ፣ ከሃሌኩሉ ኣምላኽ እምነት ብምግላጽ ይጅምር። እንተኾነ ሎሚ ንብዙኃት ሰባት ኣብ ኣምላኽ ምእማንን ዘይምእማንን ኣብ ሕይወቶም ትርጉም የብሉን። ካልኣይ ጉባኤ ቫቲካን ነዚ ኰነታት እዚ እንተወሓደ ብገለ መዳይ ክርስትያን ተሓተቲ ከም ዝኾኑ የመልክት፣ ምኽንያቱ ነቲ ኡነተይና እምነት ኪምስክሩ ኣይተረኽቡን። ቦቲ ካብ ወንጌል ዚፈልዮም ኣነባብርእምን ተግባራቶምን፣ ነቲ ሓቀይና ገጽ ኣምላኽ ደዊኖሞ ኢዮም። ከመይሲ ውግእ ተላዲሉ፣ ሰባት ተዋሪዶም፣ ካብ ዓዶም ምእንቲ እምነቶም ተሰዲዶም፣ ብስም ኣምላኽ ተገፊዶም። ኣምላኽ መሓሪ ከም ዝኾነ ኣብ ክንዲ ምብሣር፣ ራዕድን መቐጻዕቲ ዚዘርእ ቂመይና ኣምላኽ ገይርና ኣቕራብናዮ።

ብዚ ምኽንያት ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ፣ ኅሊናና ክንምርምር ይዕድመና ኣሎ። ነኣይ ኣምላኽ እንታይ ኢዩ፣ ነቲ ኣብኡ ዘሎኒ እምነት ብኸመይ ይምስክሮ፣ እቲ ሓደ ንብሕቱ ኣምላኽ ቦሓቂ ጉይታ ሕይወተይ ዲዩ ወይስ ቅድሚ ኣምላኽን ትእዛዛቱን ዚሠርዖም ኣማልኹቲ ኣሎዉኒ፣ ነኣይ ኣምላኽ ሕያው ኣምላኽ፣ ኣብ ኩሉ ኩነታት ቀረባይ፣ ብውሉዳዊ እምነት (መንፈስ) ዚጥምቶ ኣቦ ዲዩ፣ እቲ ብኩሉ ዝኾንክዎን ዘሎንን፣ በዓል ዕዳኡ፣ ኣሰሩ ኣብ ኩሉ ፍጡር ክረኽቦ ዚኸእል ፈጣሪ ዲዩ፣ ነቲ ንኹሉ ማዕረ ዚብጽሖ ሃብቲ እዛ ምድሪ ብፍትሓውን ምዕሩይን ኣገባብ ከሳትፎ (ከካፍሎ) ፍቓደይና ዲዩ፣ ነቲ ስራሕ ኢዱ ዝኾነ ተፈጥሮ ከመይ እሕዞ፣ እምዝምዞን ኣዕንዎን ዶ ወይስ ከም ናይ ሓባር ቤት ደቕሰብ እናሓሰብኩን እናኸብኸብኩን ብኸብርን ብምሥጋናን እጥቀመሉ።

11. ተኣምኖተ ሃይማኖት ኣብ ጉይታናን ኣምላኽናን ኢየሱስ ክርስቶስ ናይ ጸሎተ ደማኖት ዘኒቅያ-ቊስጥንጥንያ ዓንዲ ማእከል ኢዩ። እዚ ናይ ክርስቲያናዊ

ሕይወትና መሠረት ኢዩ። ምእንት ዚ ንኢየሱስ ከም ጐይታና፡ ብጻይና፡ ኃውናን ግርክናን ከንክተሎ ቍርጺ ፍቓድ ንግበር። ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ ከኣ ኢየሱስ ክርስቶስ ፡፡ ምእንታና ምእንቲ ድኅነት ሰብ ካብ ሰማይ ዝወረደን፡፡ ፡፡ ምእንታና ኣብ መስቀል ተሸንኪሩ ዝሞተ፡ ብትንሣኤኡን ዕርገቱን መንገዲ ሓድሽ ሕይወት ዝኸፈተልና፡ ወድቲ ሕያው ኣምላኽ ጐይታ ከም ዝኾነ ከይንርስዕ የዘኻኸረና።

ብርግጽ ንኢየሱስ እንኸተለሉ መንገዲ ገፊሕን ምቹእን ኣይኮነን። እንተኾነ እቲ ጽንኩርን ሥቓይ ዝመልኦን መንገዲ ኩሉ ሳዕ ናብ ሕይወትን ድኅነትን ኢዩ ዝመርሖ። መጽሓፍ ግብረ ሓዋርያት እቲ ሓድሽ መንገዲ (ግ.ሓ.19፡9,23, 22፡ 4,14-15,22 ረአ) ኢየሱስ ክርስቶስ ኢዩ (ዮሓ.14፡6) ይብላና። ንጐይታ ምኽታል፡ ግድን ነቲ ብንሥሓ ናብ ቅድስናን ሕይወት ዘለግለምን ዚመርሖ ፍኖተ መስቀል ምኽታል የሓትት ኢዩ።

ኣምላኽ ብኸልንትናኡ ካብ ኣፍቀረና፣ ንሕናውን እምበኣር ነሓድሕድና ንፋቕር። ነቶም ንርእዮም ኃውናን ኃውትናን [ኣኅዋትናን ኣኃትናን] ዘይነፍቅሮም እንተኾይንና፣ ነቲ ዘይንርእዮ ኣምላኽ ከነፍቅሮ ኣይከኣለናን ኢዩ (ዮሓ.4፡20)። ንኣምላኽ ምፍቃር ንብጻይካ ግና ዘይምፍቃር ግብዝና ኢዩ። ሱርነቀል ፍቕሪ ብጻይ፡ ብሕልፊ ንኣምላኽ ከየፍቀርካ ንጸላእትኻ ምፍቃር፣ ዚዕብልለናን ዚጭቀኅናን ፡፡ ጅግንነት፡፡ ዚሓትት ኢዩ። ንክርስቶስ ብምኽታል፣ ናብ ኣኅዋትናን ኣኃትናን፡ ብሕልፊ ከኣ ናብቶም ዝነኣሱ፡ ዝደኸዩ፡ ዝተገለሉን ዝተገፍዑን ብምውራድን ምእንታኦም ብምውፋይን ሓሊፍና ኢና ናብ ኣምላኽ ናብ ሰማይ እንግርግ። እቲ ነዞም ዝነኣሱ ዝገብርናዮ ንክርስቶስ ከም ዝገበርናዮ ኢዩ (ማቴ.25፡31-46ረአ)። ሓደጋ (ናይ ተፈጥሮ ኮነ ሰብ ዘምጽኦ) ውግእን ጸገምን ኪመጽእ ከሎ፣ ኣብ ቅድሚ እቶም ብኣና ምሕረቱ ኪርእዩ ከሎዉ ዝጠራጠራዎ መሰኻኸር ምሕረት ኣምላኽ ንኹን።

- 12. ስለቲ ኤኩመኒካዊ ቍምነገሩ፣ ጉባኤ ኒቅያ ሎሚውን ኣገዳሲ ኢዩ። ብርግጽ ሓደ ካብቲ ቀንዲ ዕላማታት ጉባኤ ቫቲካን 2^ይ ኣብ መንጎ ክርስትያን ኅብረት ኢዩ። ልክዕ ቅድሚ ሠላሳ ዓመት፡ ቅዱስ ዮሐንስ ጳውሎስ 2ይ በቲ ፡፡ ሓደ ምእንቲ ኪኾኑ፡፡ (Ut Unum Sint -25 ግንቦት 1995) ዝኣርእስቱ ዓዋዲ መልእኽቶም ነዚ ኤኩመኒካዊ መልእኽቲ ዝያዳ ኩስኩስዎ። ምእንት ዚ ምስቲ ዓቢይ ዝኸሪ ቀዳማይ ጉባኤ ኒቅያ፡ ናይቲ ቀዳማይ ኤኩመኒካዊ ዓዋዲ መልእኽቲ ዝኸሪውን ነኽብር ኣሎና። እዚ፡ ነቲ

ጉባኤ ኒቅያ ዝተኸሎ ኤኩመኒካዊ መሠረት፣ ናብ ሎሚ ዘምጽአ ኣዋጅ ኪበሃል ይከኣል።

እግዚአብሔር ይመስገን፡ እቲ ኤኩመኒካዊ ምንቅስቃስ ኣብ ዝሓለፉ ስሳ ዓመት ብዙጎ ኣፍርዮ ኢዩ። ሓቂ ኢዩ፡ ምስ ኦርቶዶክስን ምስ ምሥራቓዊ ኣብያተ-ክርስቲያን ኦርቶዶክስን፣ ምስተን ብስም ተሓድሶ ብ16 ምእተዓመት ዝተወልዳ ናይ ፕሮተስታንት ማኅበራት ቤተክርስቲያን ምሉእ ብምሉእ ዝርአ ኅብረት ኣይተበጽሐን። እንተኾነ ሓንቲ ጥምቀትን፡ ጸሎተ ሃይማኖት ኒቅያ-ቀስጥንጥንያ መሠረት ዝገበረ ኤኩመኒካዊ ዘተን ልዝብ፡ ነቶም ኣባላት ካልኣት ኣብያተ-ክርስቲያንን ማኅበራት ቤተክርስቲያንን፣ ብክርስቶስ ኣኅዋትናን ኣኃትናን ምዃኖም ከነለሊ [ክንእመን]፣ ከምኡ ድማ ነታ ሓዋርያት ክርስቶስ ዝተኸልዎ ኩላዊት ማኅበር ኣብ መላእ ዓለም እንደገና ክንፈልግ ሓጊዙና ኢዩ። ኰልና ብሓደ ጐይታን ኡነተይና ወዲ ኣምላኽን ኢየሱስ ክርስቶስ፣ በቲ ናብ ምሉእ ኅብረትን ብሓባር ወንጌል ክንስምስክርን ዘለዓዕለናን ዚድርኽናን መንፈስ ቅዱስ ነኣምን። ብርግጽ፣ ካብቲ ዚፈላልዩና፣ እቲ ዘኅብረና ኣጸቢቐ ዩዓቢ! ኣብዛ ብውግእን ግጭትን ተመቓቑላን ተፈላልያን ዘላ ዓለም፡ እታ ሓንቲ ማኅበረ ክርስቲያን ንዓለምላኽ ሰላም ኣብ ዚግበር ጳዕጊ ኣድማዒ ኣበርክቶ ብምግባር፣ ናይ ሰላም ምልክትን ናይ ዕርቂ መሣርሕን ክትከውን ትኽእል ኢያ። ዮሐንስ ጳውሎስ ካልኣይ ካብ ኰለን ኣብያተ-ክርስቲያንን ማኅበራት ክርስቲያንን ብዙኃት ሰማዕታት ዝሃብዎ ምስክርነት የዘኻኸሩና። ከመይ ዝኸሮን የኅብረና፣ ኣብ ዓለም ድማ መሰኻኸርን ገበርትን ሰላም ክንከውን የተባብዓና።

ነዚ ተልእኮ (ኣገልግሎት) እሙናት ኮይንና ክንቅጽሎ እንተኾይንና፣ ኣብ መንጎ ኰሎም ክርስቲያን ኅብረትን ዕርቅን ክነግሥ ብኃባር ክንጐዓዝ ኣሎና። ጸሎተ ሃይማኖት ዘኒቅያ ከአ ነዚ ጉዕዞ እዚ መሠረትን መወከስን ክኸውን ይኽእል ኢዩ። ኣብ ቅቡል ብዝኃነት ሓቀይና ኅብረት ከም ዘሎ ሞዴል ኢዩ። ኅብረት ኣብ ሥላሴን፡ ሥላሴ ኣብ ኅብረትን ሓደ ኢዩ። ምኽንያቱ ብዘይ ብዝኃነት ኅብረት ዕብለላ፣ ብዘይ ኅብረት ብዝኃነት ከአ ምብትታን ኢዩ። ኅብረት ቅድስቲ ሥላሴ ጽኑዕ ማእሰር ሓድነት ደኣ እምበር ነንብሕትኻ ምዃን፡ ምፍልላይ ማለት ኣይኮነን። እቲ ምስ ኣብን ወልድን እነምልኹ መንፈስ ቅዱስ ማእሰር ኅብረት ኢዩ። ናይ ኃባር ርድኢት ምእንቲ ከነማዕብልን ንኹልና ኣብ ሓንቲ እምነትን ሓንቲ ፍቕርን ምእንቲ ክእከበና፣ ናይ ሓባር ጸሎት ናብ መንፈስ ቅዱስ ከነዕርግ፣ ነቲ ኣምላኽ ክንፈልጦ፡ ከነፍቅሮን ክነገልግሎን፣ ከነኸብሮን ፈጠረና (raison dieter) ዚብል ትርጉም ዘጥፍኡ ተዮሎጋዊ ክርክር ክንሓድጐ ኣሎና።

እዚ ግን፡ ናብቲ ቅድሚ ፍልልይ ዝነበረ ሃለባት ንምምላስ ወይ ነተን ሎሚ ዘለዎ ቡብዓይነተን ኣብያተክርስቲያንን ናይ ቤተክርስቲያን ማኅበራት ኣድሓዳዊ ተፈላጥነት ንምሃብ ዚግበር ኤኩመኒካዊ ጻዕሪ ኣይኮነን። እዚ ኤኩመኒካዊ ምቅስቓስ እዚ ንመጻኢ ዘማዕደወ፣ ህያባትናን መንፈሳዊ ውርሻና (ርስትና) ንኣድሕድና እናሳተፍና ብመንፈስ ዘተን ልዝብን (dialogue) ዕርቂ ኪመጽእ ዚጽዕር ኢዩ። ኣብ መንጎ ክርስትያን ኅብረት ምምላስ፣ የሃብትመና እምበር ድኻታት ኣይገብረናን ኢዩ። ልክዕ ከምቲ ኣብ ኒቅያ ዝነበረ፣ እዚ ዕላማዚ ብዓቕሊ፡ንኣድሕድካ ጽን ናይ ምብህሃልን ሓንጎፋይ ኢልካ ምቕባልን፣ ነዊሕን፣ ሓደ ሓደ ጊዜ እውን ጽንዠር ጉዕዞ ብምሕላፍ ኢዩ ኪብጸሕ ዚከኣል። ብኹሉ ወገን ንስሓን ለውጥን ዝሓትት ተዮሎጋውን ዝያዳ ከኣ መንፈሳዊ ፈተና ኢዩ። በዚ ምኽንያት ከምቲ ኣብ ኒቅያ-ቓስጥንጥንያ ዝተገበረ፣ ናይ ውዳሴን ስግደትን ኤኩመኒካዊ ኅብረት ጸሎት የድልየና።

እምበኣር ኣብዚ ስራሕዚ ምእንቲ ከሰንየናን ክመርሓናን፡ ንመንፈስ ቅዱስ ንጸውዕ። ኣ መንፈስ ቅዱስ ንኣመንቲ ናብ ናይ ታሪኽ ጉዕዞ መሪሕካ፣ ጸሎተ ሃይማኖት ስለ ዘለዓዓልካ፣ ነቲ ድኅነትና ቦቲ ብመለኮቱ ምስ ኣቦ ትኽክል ዝኾነ ኢየሱስ ክርስቶስ ወዲ ኣምላኽ ዚርከብ ሓጎስ ኣብ ልብና ስለ ዘንበድብድካ ነመስግነካ። ብዘይ በኣኡ ሓንቲኳ ክንገብር ኣይንኽእልን ኢና።

አ! ዘለዓለማዊ መንፈስ ኣምላኽ፣ ካብ ዘመን ናብ ዘመን (ኣብ ኩሉ ዘመን) እምነት ቤተክርስቲያን ኣድሱ። ነታ እምነት ምእንቲ ከነበሥራን ከነዕመቓን ወትሩ ናብቲ መሠረት ክንምለስን ርድኣና።

ኣብ ዓለም ምስክርነትና ከንቱ ምእንቲ ከይከውን፣ እምነትና ከነሓድስ፡ ተስፋ ብርሃን ክንውልዕ፡ ብፍቕሪ ክንቃጻል፣ ኣ መንፈስ ቅዱስ ናይ ጸጋኻ ሓዊ ሒዝካ ነዓ።

ኣ መለኮታዊ መጻናንዒ፡ ምንጪ ስኒትን ውህደትን፣ ልብን ኣእምሮን ኣመንቲ ሓደ ግብሮ (ኣኅብሮ)። ነዓ ናይ ኅብረት ጽባቕ ከምነስተማቕር ግበረና።

ኣ ፍቕሪ ኣብን ወልድን ኣብቲ ሓደ ናይ ክርስቶስ መጻሕፍት ኣክበና። ብጥበብካ፡ እንደገና ብክርስቶስ ሓደ ኮይንና፣ ዓለም ርእዩ ምእንቲ ክኣምን፣ እንኸተሎ መንገዲ ኣርእየና። ኣሜን!

ካብ ቫቲካን 23 ኅዳር 2025
በዓለ ኢየሱስ ንጉሥ
ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ልዮን መበል 14